

Darhaqiqat, o‘z ona tilining jahon minbaridan yangrashini orzu qilish – xalqi va Vataniga yuksak e’tiqod namunasidir. Biz bu bilan g‘ururlansak arziydi.

Turkiyada chiqadigan "Jumhuriyat" gazetasi o‘z sahifalarida "O‘zbek tili BMTda" sarlavhali bosh maqola e’lon qildi. Unda **o‘zbek lideri tarixda ilk bor o‘z ona tili - buyuk Navoiy, Sohibqiron Temur, Bobur, Jaloliddin Manguberding tilida nutq so‘zlashi tarixiy voqea** ekanligi ta’kidlangan. Darhaqiqat, Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning o‘z ma’ruzasini ona tilimizda bayon etishi o‘zbek tilimiz qadrini baland bo‘lganidan dalolat. Bu qadr-qimmatni yanada yuksaltirish esa shu Vatan, xalq farzandlarining, ayniqsa yosh avlodning vijdon amri, iymon-e’tiqodi hamda faxr-iftixoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдулла Авлониё. Танланган асарлар. –Т.: Маънавият, 1998. –Б.60.
2. Элбек. Тил // Иштирокиюн. – 1920, 21 март.
3. М.Аъзам. Сайланма. 1-жилд. Т.: Чўлпон, 2005.– 140-141-б.
4. Ойбек. “Бола Алишер” қиссаси ва унинг муаллифи тўғрисида. Китобда: Ойбек. Bola Alisher. Qissa. –Т., 2005.– 86-б.

**“ЮРАГИМНИНГ ОСТИДА САЙРАБ ТУРГАН
БУЛБУЛИМ”**

Дилрабо Ҳабибовна Қувватова,
БухДУ профессори

“Тил – миллатнинг кўзгуси”, “Тил – миллатнинг руҳи”. Бу ибратомуз фикрлар бугунги кунда замонавий мақоллар сирасига кириб улгурди. Зеро, мазкур жараён жанрнинг яшовчанлик хусусиятини яна бир бор тасдиқлаб турибди. Зеро, улуг маърифатчи А.Авлоний тўғри таъкидлаганидек: “Ҳар бир миллатнинг бу дунёда борлигин кўрсатурғон ойина ҳаёти – унинг тил ва адабиётидир”. Ҳақиқатан, тилда ҳар бир халқнинг руҳи, қалби, энг юксак туйғулари акс этади. У – миллатнинг маънавий бойлигидир.

Адабиётимиз тарихи саҳифаларини кўздан кечирсак, Юсуф хос Ҳожибдан замонавий шоирларгача тилнинг маънавий қудратига юксак баҳо берилганлигини кузатиш мумкин. Жумладан, Юсуф Хос Ҳожиб шундай ёзади:

Заковат, билимга калитдир бу тил,
Ёритгувчи эрни равон тилни бил.
Кишин тил улуғлар, топар қут киши,
Кишин тил тубанлар, ёрилар бош.

Адибнинг фикрича, тил билимли ва заковатли бўлишнинг асосий қуролидир. Инсон тили туфайли ўз билими, ақл-идрокига сайқал беради, фикрини ойдинлаштиради. Бинобарин, тил кишининг кадр-қимматини оширади.

Мутафаккир Навоий тилга юксак эҳтиром билан қараган: “Тилга ихтиёрсиз – элга эътиборсиз”. Улуғ шоир фикрича, тилни кадрламаган киши элга эътиборсиз бўлади. Элга эътиборсиз бўлган инсонда Ватан ва ватанпарварлик туйғуси бўлмайди. Бу туйғуни ҳис этиш эса она тилини севишдан бошланади.

Маърифатпарвар шоир Аваз Ўтар ўз даврида она тилидан ташқари бир неча тилни билиш кераклигини тарғиб қилади:

Ҳар тилни билув эмди бани одама жондур,
Тил воситаи робитаи оламиёндир.

Шоирнинг таъкидлашича, бошқа тилларни билиш оламни билиш сари йўл очади, элларни бир-бирига боғлайди. Шунинг у ёшларни ҳам тил эгаллашга чақиради.

Ўтган аср бошларида А.Авлоний, А.Фитрат, А.Чўлпон каби жаҳид ижодкорлари тилимиз софлиги учун курашдилар. Бинобарин, А.Авлоний ўзбек тилини ҳимоя қилиш – “ҳифзи лисон” ҳақида фикр юритар экан, ёзади: “Миллий тилни йўқотмак миллатнинг руҳини йўқотмакдур. Ҳайҳот! Биз туркистонлилар миллий тилни сақламак бир тарафда турсун кундан-кун унутмак ва йўқотмакдадурмиз. Тилимизнинг ярмига арабий, форсий улангани камлик қилуб, бир четига рус тилини ҳам ёпишдурмакдадурмиз. Дуруст, бизларга ҳукуматимиз бўлгон рус лисонини билмак ҳаёт ва саодатимиз учун ош ва нон каби кераклик нарсадур. Лекин ўз еринда ишлатмак ва сўзламак лозимдур. Зиғир ёғи солуб мошкичири каби қилуб, аралаш-қуралаш қилмак тилнинг руҳини бузадур”. Кўринадики, маърифатпарвар ижодкор миллий тилнинг миллат ҳаётидаги маънавий вазифасини тўғри англайди. Зеро, миллий тилни йўқотиш – миллатнинг руҳини йўқотиш билан тенг. Қолаверса, у тилимизда арабий ва форсий сўзлардан ташқари, рус тилидаги сўзларнинг ишлатилишини ҳам оқламайди. Бу ҳолатни шоир

образли қилиб ифода этади. Яъни мошкичири таомига зиғир ёғи қўшилса, унинг таъми бузилади. Тил ҳам шундай. Унга бошқа тилдаги сўзлар аралаш ишлатилса, жозибаси, табиий жарангига путур етади.

XX аср шоирлари ҳам миллий тил қудратига катта баҳо бердилар. Жумладан, кичик халқнинг катта шоири Расул Ҳамзатов ўзининг авар тили ҳақида: “Жонимга Масихдир шу она тилим” деб ёзади. Яъни авар тили дунё минбарларида жарангламаса ҳам, шоир учун жон киритувчи, Исо Масихчалик қудратга эга. Бу миллий шоирнинг қалб эътирофларидир.

Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири А.Орипов бу туйғуни теран англаганида навқирон ёшда эди:

Она тилим, сен борсан шаксиз,
Булбул куйин шеърга соламан.
Сен йўқолган куни, шубҳасиз,
Мен ҳам тўти бўлиб қоламан.

Бундаги булбул ва тўти образлари орқали шоир ўзбек тилига баҳо беради. Бинобарин, тўтининг одати – тақлид орқали сўз сўзлашдир. Булбул куйи эса ранг-баранглик касб этади. Шу боис шоир ўзбек тилининг булбул куйи янглиғ жаранглашини истайди.

Ёхуд Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Э.Воҳидов “Она тилим ўлмайди” дея ҳайқирганида, йигит ёшида эди. Таниқли ижодкор Ш.Қурбоннинг “Юрагимнинг остида сайраб турган булбулим” сатри ҳам катта маънавий бойлигимиз саналган тилимизга берилган гўзал таърифдир, аслида.

Бугун ўзбек тили дунё минбарларида жарангламоқда. Беқиёс спортчиларимиз ғалабаси шарафига Ватанимиз мадҳияси ўзбек тилида янграмоқда. Бу – улуғ ижодкорлар орзуларининг рўёби, албатта. Зеро, жонажон она тилимиз ҳам юрагимиз остида ҳамиша булбул мисол сайраб турсин.